

delingerne kørte derfor fra Kjøbenhavn til Roskilde og gik saa videre over Ringsted og Sorø. Altsaa, det synes at være godt præsteret, men den helde Styrke, hvormed Hæren kæmpede ved Bau, alt, hvad vi kunde stille paa Benene — det nørrejydske Armeekorps, der kom fra Egnen ved Kolding og det slesvigske venstre Flankekorps, der kom fra Sundeved — var kun 11,000 Mand. Endnu i Slaget ved Slesvig, som foregik 2 Uger efter, hvor dog Afdelingerne efterhaanden havde naaet deres Krigsstyrke, og hvor ogsaa Garden til Fods var kommen med, var hele Hæren kun 12,000 Mand stærk. Til Sammenligning skal jeg straks bemærke, at nu stille vi paa Benene en Operationshær paa 40,000 Mand og en Besætningshær paa 20,000 og det paa nogle faa Dage. At det gik saa trangt i 1848, laa i, at de Forstærknings- og Reserveafdelinger, vi den Gang havde, kun havde meget faa Befalingsmænd, og der var ogsaa en anden Grund, som jeg vil anføre som et Kuriosum — Hærloven havde ingen Skyld deri — at Regeringen den Gang havde sine store Betæneligheder ved at indkalde Reserve- og Forstærkningsmandskabet, fordi man sagde: Det skæder Landbruget, det gaar ikke an, det er imod Landbrugets Interesse, at vi tage dem og sende dem ud! De Herrer ville jo huske fra „Den tapre Landsoldat“, at der der er Tale om, hvorledes det skal gaa, naar Mandskabet sendes i Krigen: „Hvem skal saa pløje Markerne, og hvem skal Græsset slaa?“ Det er ikke noget, Digteren skriver for naive Læsere til at more sig over, men det var Regeringens Anskuelse, at det ikke gik an. (*Busk*. Det var Agrarer!) Ja, det var Agrarer. — Altsaa Udviklingen gik noget trangt. Først i 1849 havde vi Reserveforstærkningsafdelingerne paa Benene, men det var jo lidt sent. Den samme Hærlov havde vi i 1863, og da stode vi over for en meget alvorlig Opgave, idet vi vidste, at vi skulde møde Preussen og Østrig. Jeg skal dog indflette den Bemærkning, at Regeringens Forslag i 1858 om en Forandring af Hærloven netop med denne Opgave for Øje hurtigt at kunne udvirke en stærk Hær var bleven forkastet af Rigsraadet, saa vi maatte operere med den gamle Hærlov af 1842. Den store Hær, vi maatte stille paa Benene, kunde vi ikke skaffe til Veje uden ved kunstige Midler, ved at dublere Afdelingerne og skabe ny, og Resultatet deraf var, at Mobiliseringen tog overordentlig megen Tid. Den 1ste Oktober 1863 udgik der Ordre, altsaa endnu i Frederik

VII's Regeringsperiode, til, at der skulde træffes Foranstaltninger til, at man med meget kort Varsel kunde sætte Hæren paa Krigsfod, og der blev arbejdet godt i den Tid, men det var først ved den nuværende Konge, Kong Christian IX's Tiltræden af Regeringen, at der udgik Ordre til at fremme Mobiliseringen af yderste Kraft. Det var i Midten af November Maaned, og Krigen udbrød den 1ste Februar 1864, altsaa 2½ Maaned senere. Tiden blev benyttet meget energisk, men ikke desto mindre laa vi den 1ste Februar midt i Omorganisationen til største Skade for Hærens Kampdygtighed. Altsaa, Hærplanen af 1842 var ikke brugelig. Derefter fik vi Hærplanen af 1867 — jeg skal nu gaa rask over den. Den havde foruden Linieafdelingerne ogsaa et betydeligt Antal Reserveafdelinger, men den havde temmelig faa Befalingsmænd, saa ingen kunde sige, hvornaar man kunde faa disse Afdelinger paa Benene. Den var ikke videre brugelig til hurtig Mobilisering. Men Hærplanen af 1880 gav en gunstig Forandring, idet den forandrede Reserveafdelingerne til Linieafdelinger, gav os forøget Befalingspersonale og skaffede os Regimentsinstitutionen. Vi fik med andre Ord meget store Fordele ved Hærplanen af 1880, blandt andet ogsaa en hurtig Mobilisering. Denne Hærplan vilde have været meget tilfredsstillende endnu, naar den ikke havde haft den Ulempe, at den gav et for ringe Fæstningsartilleri. Dette blev afhjulpet ved Loven af 1894, som gav os et betydeligt udvidet Fæstningsartilleri, hvilket var en uvurderlig Fordel. Hærloven af 1894, altsaa den nugældende, tillader som tidligere nævnt en hurtig Mobilisering, en Mobilisering i nogle faa Dage. Det er et uvurderligt Gode. Men Hærloven af 1894 har sine Mangler. Hæren har for faa Befalingsmænd og Hærloven har forskellige andre Mangler. Den Gang det i Halvfemserne drejede sig om at faa en Hærreform, ventede Hæren, at man skulde faa Fæstningsartilleriet udvidet og ligeledes nogen Udvidelse af Ingeniørerne; man ventede desuden at faa en forandret Tjenesteturnus for Fodfolket og de øvrige Mangler ved Hærloven afhjulpne, idet man saa for Resten skulde beholde det gode, der var. Men ulykkeligvis bleve disse Fordele, som jo havde den allerstørste Betydning, vundne paa Fodfolkets Bekostning.

For Fodfolkets Vedkommende er Forholdet det, at man i 1867 gjorde et meget radikalt Skridt, idet man forlod den 16 Maaneders Uddannelse, som Hæren havde, og gik over til en 6 Maaneders Skole.